

Reactie op de Nota van Wijziging op het onderdeel kostendelersnorm

Hierbij vindt u de reactie van de gemeente Den Haag op de wetswijziging met betrekking tot de kostendelersnorm. Wij begrijpen dat de wetswijziging in voorbereiding is en wordt meegenomen in het wetsvoorstel Breed Offensief dat naar verwachting voor de zomer behandeld zal worden in de Tweede Kamer.

We juichen het toe dat het kabinet met deze wijziging een mooie eerste stap zet en gehoor geeft aan de brede oproep om de effecten van de kostendelersnorm voor jongeren teniet te doen. Deze wetswijziging voorkomt onnodige spanningen in gezinnen met inwonende kinderen tot 27 jaar, die onder andere kunnen leiden tot huisuitzettingen van de jongeren en dakloosheid. We verheugen ons op de uitvoering van de wetswijziging, zodat ouders niet meer gekort worden op hun uitkering bij thuiswonende jongeren onder de 27 jaar. Veel gezinnen zullen hier blij mee zijn.

Het is een belangrijke stap in de juiste richting. Wel zien we dat de uitwerking van deze wijziging van de kostendelersnorm niet past binnen de uitgangspunten van de Participatiewet die wij als gemeente (en G4) belangrijk vinden en ook in het traject herziening Participatiewet steeds benadrukken, namelijk eenvoudig en uitlegbaar. Met de huidige wijziging wordt de uitvoering van de Participatiewet ingewikkelder en is het lastig aan burgers uit te leggen waarom ze het bedrag krijgen dat ze krijgen. Inzet blijft (ook in G4-verband) volledige herziening van de kostendelersnorm, ook boven de 27 jaar, gericht op een toereikend bestaansminimum. Hoewel wij als G4-gemeenten verheugd zijn met het feit dat nu de leeftijdsgrens wordt verruimd naar 27 jaar, roepen wij u tegelijkertijd dus op tot een échte herziening van de Participatiewet.

Maatwerk en anticiperen op wetswijziging

Inzoomend op het huidige voorstel tot wetswijziging en in relatie tot huisuitzettingen van de jongeren en dakloosheid het volgende. Daar waar mogelijk is het onze maatschappelijke plicht om onder andere dakloosheid tegen te gaan. Tot op heden hebben wij bij (dreigende) dakloosheid individueel maatwerk moeten verrichten. Hierbij maken we een tijdelijke uitzondering op de kostendelersnorm waarbij de hoofdbewoner(s) niet gekort wordt op de uitkering. Dit is dezelfde wijze als het kabinet nu voorstelt. Hoewel we de term maatwerk hiervoor gebruiken, verhult dit dat dit probleem relatief vaak voorkomt. Het effect hiervan is dat onze bijstandskosten stegen zonder enige compensatie van het Rijk. Het probleem met de huidige woningnood en de huisuitzettingen van jongeren is meer dan urgent. Het is dan ook teleurstellend dat voor 2022 nog geen financiële regeling beschikbaar is om meer maatwerk toe te passen. We willen daarom nogmaals benadrukken hoe belangrijk het is dat hiervoor middelen worden vrijgemaakt zodat gemeenten hiermee zo snel mogelijk aan de slag kunnen gelet op de omvang van de problematiek.

Knelpunten wetswijziging

We constateren dat deze wijziging een beperkt deel van de problematiek rondom de kostendelersnorm oplost. Met deze wijziging is de discussie over de kostendelersnorm voor ons nog niet voorbij en wij roepen het kabinet dan ook op om in de breedte de kostendelersnorm te herzien. We willen op de volgende punten wijzen:

- Met het huidig voorstel worden de mogelijke spanningen in een gezin in tijd verschoven, tot één van de inwonende kinderen 27 jaar wordt en geen zelfstandige woonruimte kan vinden.

Het risico bestaat dat de spanningen in het gezin dan alleen maar groter worden. Het risico dat de leeftijd van dakloosheid stijgt is aanwezig.

- Er is al vaker gewezen op de complexiteit van de kostendelersnorm (zowel voor ons als uitvoerders als voor onze inwoners) en dat deze complexiteit uitvoering en ICT kwetsbaar maakt. Dit voorstel maakt de complexiteit groter. Terwijl er ook alternatieven bestaan, zoals ook in de verkenning naar de kostendelersnorm zijn genoemd.
- De tekortkoming van de kostendelersnorm bij groepshuisvesting, zoals zich dat o.a. voordoet bij volwassen statushouders, blijft bestaan. De ervaring leert dat de kostendelersnorm bij meer dan 4 volwassenen leidt tot een te laag inkomensniveau. Wettelijke begrenzing van het aantal kostendelende medebewoners zou hier een oplossing voor kunnen zijn.
- De zogenaamde mantelzorgboete is bij de AOW teruggedraaid, maar blijft bestaan bij de toepassing van de kostendelersnorm. De ruimte om bij mantelzorg (structureel) af te wijken van de kostendelersnorm en maatwerk te verrichten wordt voor gemeenten door het financieringsmodel van de bijstand onaantrekkelijk gemaakt.

Als laatste wijzen wij graag op de inconsistenties van het voorstel en ongewenste situaties die kunnen ontstaan door middel van de volgende voorbeelden:

- Een getrouwd stel van 23 en 24 jaar ontvangt 100% van de norm. Twee jongeren van dezelfde leeftijd, die besluiten samen een woning te bewonen, ontvangen elk 70% van de norm, samen 140%. Dit is ongewenst;
- Stel dat het getrouwd stel (23 en 24 jaar) een medebewoner, 25 jaar, in huis neemt. De medebewoner ontvangt dan 70% van de norm, het stel ieder 50%.
- Er zijn situaties denkbaar dat er aantoonbaar sprake is van zeer lage of geen woonlasten als een aantal jongeren, tot 27 jaar, bij elkaar wonen. Hierdoor kan een gemeente besluiten de uitkering te verlagen. Het risico bestaat dat gemeenten hier verschillend mee om zullen gaan, waardoor er een inkomensongelijkheid ontstaat.

Met vriendelijke groet,

Fred Dukel
Algemeen directeur SZW